

Aan het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. Staatssecretaris Participatie en Integratie
Zijne Excellentie, Drs. J.N.J. Nobel
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Postbus 778
2300 AT Leiden

Leiden, 19 december 2024

Betreft: Aandacht voor mensenrechtelijke aspecten bij afkomst gerelateerde onderzoeken

Geachte drs. J.N.J. Nobel,

Met deze brief vraagt het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) uw aandacht voor mensenrechtelijke aspecten van door u in opdracht gegeven onderzoeken van het SCP waarbij (geanonimiseerde) gegevens over geboorteland (inclusief dat van ouders), c.q. afkomst, c.q. herkomst, of over geloofsbelijdenisⁱ zijn verwerkt (hierna genoemd: 'afkomst gerelateerde onderzoeken').

Wij roepen u hierbij op om toekomstige onderzoeken en publicaties waarin dergelijke gegevens worden verwerkt – voorzover u daarvoor opdrachtgever bent – te toetsen aan de relevante mensenrechtelijke normen.

Recent is in de Tweede Kamer de Motie van het lid Becker aangenomen, die het SCP oproept om onderzoek te doen naar “de normen en waarden van Nederlanders met een migratieachtergrond.” (hierna de “Motie Becker”).ⁱⁱ Deze motie zorgde voor veel beroering, waarbij ook het SCP al publiekelijk heeft gereageerd. De motie legt echter een breder probleem bloot van afkomst gerelateerde onderzoeken, waarvoor het NJCM uw aandacht vraagt.

De publicatie van afkomst gerelateerde onderzoeken kan een versterkend effect hebben op bestaande discriminatie, vooroordelen in de samenleving en stereotyperingen. Zij kan daarnaast op gespannen voet staan met de autonomie van individuele burgers, met het recht op zelfidentificatie en geïnformeerde toestemming en het recht om zonder inmenging van de overheid zélf vorm te geven aan persoonlijke identiteit. Daarmee vallen dergelijke publicaties onder de werkingssfeer van artikel 8 EVRM, het recht op recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven en is een afweging vereist. Daarbij moeten ook effecten op andere grond- en mensenrechten worden meegewogen zoals Artikel 1 van de Grondwet, artikel 14 EVRM (Verbod van discriminatie), artikel 9 EVRM (Vrijheid van gedachte geweten en godsdienst).

Sinds de jaren 80 van de vorige eeuw voert het SCP op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid periodiek grootschalig enquêteonderzoek uit onder groepen met en zonder migratieachtergrond.ⁱⁱⁱ Vanwege die relatie tussen SZW en SCP schrijft het NJCM deze oproep zowel naar uw ministerie en SCP zelf.

Bij het uitvoeren van onderzoeken heeft het SCP een eigen rol, volgens de ‘Aanwijzingen voor de Planbureaus’.

Volgens Aanwijzing 8 sub 1 van de Aanwijzingen voor de Planbureaus accepteert het SCP “geen verzoek in strijd met het algemeen belang.” Hieronder vallen onderzoeken die strijdig zijn met mensenrechtelijke normen. Volgens Aanwijzing 8 sub 3 is het vervolgens aan u als eerstverantwoordelijke minister om met het SCP te komen tot een adequate afstemmingsprocedure inzake het accepteren dan wel weigeren van verzoeken.

Het NJCM zal nader ingaan op de eisen die worden gesteld onder artikel 8 EVRM.

Artikel 8 EVRM

De tekst van artikel 8 van het EVRM luidt als volgt:

- 1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.*
- 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.*

Inmenging/inperking

In het algemeen geldt dat publicaties of uitspraken een inmenging kunnen vormen in de vrijheid die wordt beschermd door artikel 8 als de uiting een bepaalde mate van stereotypering oplevert^{iv} of een bepaalde mate van ernst (*‘seriousness’*) bereikt.^v Het NJCM is van oordeel dat er voldoende aanwijzingen zijn om aan te nemen dat de publicatie van bepaalde surveys een inmenging oplevert in de zin van artikel 8 lid 2 EVRM. Het gaat dan bijvoorbeeld om de surveys waarmee gepoogd wordt homoacceptatie, ‘democratische gezindheid’, antisemitische sentimenten e.d. vast te stellen onder verschillende deelpopulaties zoals Nederlanders met een migratieachtergrond of Nederlanders met een specifieke afkomst of geloof.

Wanneer een inmenging in de zin van artikel 8 lid 2 EVRM plaatsvindt, moet die door de betrokken overheid of autoriteiten worden afgewogen, zoals voorgeschreven in lid 2 van artikel 8 EVRM. Een inmenging is te rechtvaardigen als die een legitiem doel dient en noodzakelijk is in een democratische samenleving. Er is sprake van een *schending* van artikel 8 als autoriteiten er niet in slagen de inmenging te rechtvaardigen met behulp van de in artikel 8 lid 2 beschreven mogelijkheden.

Legitiem doel

Een inmenging in het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer moet een legitiem doel (legitimate aim) dienen. De doelstelling van de inmenging moet onder één of meer van de doelen vallen die zijn opgesomd in het tweede lid van artikel 8 EVRM:

“de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen”.

Hier ligt voor de Nederlandse regering een opdracht om uit te leggen voor welk legitiem doel de inmenging bedoeld is.^{vi} Overigens, in de praktijk heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens niet vaak geoordeeld dat een legitiem doel (zoals vereist in artikel 8) ontbrak.^{vii}

Op een ander terrein, dat van criminaliteitsstatistieken gekoppeld aan data over de afkomst van verdachten en daders, werd sinds de jaren 90 als doel genoemd het streven om “de geschetste oververtegenwoordiging beter te begrijpen en tot een gerichte aanpak te komen”.^{viii} In een andere regeringsbrief wordt gesproken over “het beleidsdoel van gelijke posities”.^{ix} Bij deze doelstellingen wil het NJCM de kanttkening herhalen van de European Commission Against Racism and Intolerance van de Raad van Europa (hierna: “ECRI”) uit het jaar 2007:

“a considerable amount of information is available in the Netherlands broken down by “allochthony” — “allochthonous” persons [. . .] However, the extent to which this information is used to inform policy aimed at improving the situation of those persons who are found to be at particular disadvantage is not clear to ECRI, especially as social policies in recent years have been targeted less and less at specific ethnic minority groups. Instead, it has been stressed that such information is rather used to target security measures at particular minority groups. [. . .] ECRI stresses the need for such data to be used to monitor patterns of discrimination or situations of disadvantage facing minority groups. It should not be used for purposes that contribute to further stigmatising the members of such groups”.^x

De ECRI waarschuwt er hier voor dat de overheidspublicaties (waarin gegevens over migratieachtergrond of familieherkomst zijn verwerkt) moeten worden beoordeeld naar zowel hun doelstelling als ook hun effecten.

Volgens artikel 8 EVRM kan er weliswaar sprake zijn van een legitiem doel, maar autoriteiten zullen vervolgens moeten kunnen aantonen dat een inmenging noodzakelijk is in een democratische samenleving. Hierbij zullen de autoriteiten ook de eventuele schadelijke consequenties moeten meewegen.

Noodzakelijk in een democratische samenleving

Naast de eis dat er een legitiem doel moet zijn voor een inmenging (in de zin van artikel 8), is ook vereist dat de inmenging noodzakelijk is in een democratische samenleving (*‘necessary in a democratic society’*). Dat betekent dat de inmenging proportioneel moet zijn: de inperking van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene mag niet onevenredig zijn in verhouding met het doel dat met de inmenging wordt verwezenlijkt. Het is niet voldoende dat de inmenging slechts ‘effectief’ is, of ‘nuttig’, maar er moet een ‘dringend maatschappelijk belang’ zijn voor de inmenging.^{xi}

Het proportionaliteitsbeginsel vergt dat er steeds een belangenafweging plaatsvindt^{xii}, een afweging tussen het belang dat de regering zegt te dienen en de belangen van de betrokkenen die door artikel 8 EVRM worden beschermd.

Welke (maatschappelijke) omstandigheden daarbij allemaal worden meegenomen hangt af van de omstandigheden van het geval.^{xiii} Er zijn wel wat aanwijzingen te vinden in de bestaande mensenrechtelijke normen en rechtspraak van het EHRM. In ieder geval lijkt het er op dat het sociale en politieke klimaat en het effect van de publicatie moet worden meegewogen.^{xiv} In dat kader kan gedacht worden aan de volgende contextuele omstandigheden:

- De mate waarin ‘afkomst’ (bijvoorbeeld ‘Marokkaanse afkomst’) wordt gekoppeld aan negatieve eigenschappen of gebeurtenissen, in het publieke debat of sociale media.
- De mate waarin een afkomst gerelateerde publicatie of onderzoek kan bijdragen aan institutioneel racisme.

- De mate waarin in Nederland wordt gediscrimineerd op basis van ‘afkomst’, bijvoorbeeld op basis van achternaam, bij sollicitaties of bij het zoeken van een woning.
- De mate waarin de overtuiging onder de bevolking (en ambtenaren) bestaat dat een onderzoek over de normen en waarden van Nederlanders met een migratieachtergrond gebruikt mag worden voor beleid of gedrag dat - juridisch gezien – schending oplevert van anti-discriminatie-wetgeving.^{xv}
- De mate waarin de cijfers over normen en waarden worden opgevat als ‘feiten’ en de bekendheid onder de bevolking met de totstandkoming van de cijfers.

Aansluiting kan ook worden gezocht bij de aanbevelingen en normen die ingaan op het gebruik van data over etnische afkomst, migratieachtergrond of geboorteland (en die van ouders), van Europese instituten zoals ECRI, het Europees Parlement en de Europese Commissie.^{xvi} Voorts moeten ook effecten op andere grond- en mensenrechten worden beoordeeld, zoals Artikel 1 van de Grondwet, artikel 14 EVRM (verbod van discriminatie), artikel 9 EVRM (Vrijheid van gedachte geweten en godsdienst).

Het NJCM heeft er grote twijfels bij of het bijhouden van “gegevens over culturele en religieuze normen en waarden van Nederlanders met een migratieachtergrond” door het SCP, zoals gevraagd in de Motie Becker, de mensenrechtelijke toets zou doorstaan.

Slotsom en oproep

Bij afkomst gerelateerde onderzoeken zal het ministerie – indien opdrachtgever van betreffende publicaties – in de toekomst zorgvuldig moeten onderzoeken in hoeverre dergelijke verzoeken tot het verrichten van onderzoek aan de genoemde mensenrechtelijke normen voldoet. Het ministerie zal zich moeten vergewissen van mogelijke schadelijke effecten en moeten aantonen dat het noodzakelijk is (in een democratische samenleving) om tóch bepaalde land- of religie-indelingen toe te passen bij bepaalde survey-vragen^{xvii} en in rapporten. Houvast kan worden gevonden in de volgende vragen: Wat is het handelingsperspectief? Op welke wijze zijn de onderzoeken en publicaties noodzakelijke schakels voor het invoeren van concrete maatregelen? Worden de mogelijk positieve effecten niet tenietgedaan door negatieve effecten van een onderzoek?

Het NJCM ziet dat er – ook recent – aanhoudende politieke druk wordt uitgeoefend op verschillende ministeries om Nederlanders in te delen in groepen, gecategoriseerd op familieherkomst en op religieuze labels^{xviii}. Het NJCM roept het alle betrokken bewindslieden en uitvoerende onderzoeksorganisaties dan ook op om een zorgvuldige mensenrechtelijk afwegingskader te hanteren bij afkomst gerelateerde onderzoeken en publicaties. In lijn met de Aanwijzingen voor de Planbureaus ligt het voor de hand dat het ministerie hier, in samenspraak met het SCP, een beleidskader voor ontwikkelt.

Hoogachtend,

Kavita Hira
Voorzitter NJCM

ⁱ Zoals in: Huijnk, W. (2018). De religieuze beleving van moslims in Nederland. Den Haag: SCP.

ⁱⁱ Motie 36 600, nr. 18 van het lid Becker, voorgesteld tijdens het Wetgevingsoverleg van 25 november 2024. In deze motie wordt de regering verzocht om gegevens over culturele en religieuze normen en waarden van Nederlanders met een migratieachtergrond bij te houden, bijvoorbeeld door het SCP te vragen dit (periodiek) te onderzoeken.

ⁱⁱⁱ Deze zin is geciteerd uit een brief van de Minister van Gennip van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 14 november 2022, *'Reactie publicatie SCP Gevestigd, maar niet thuis. Eerste bevindingen uit de Survey Integratie Migranten (SIM 2020)'*

^{iv} Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life. European Court of Human Rights, 2022, §198: *"The Court has found that any negative stereotyping of a group, when it reaches a certain level, is capable of impacting the group's sense of identity and the feelings of self-worth and self-confidence of members of the group. In this sense it can be seen as affecting the private life of members of the group (Aksu v. Turkey [GC], 2012, §§ 58-61, where the applicant, who is of Roma origin, felt offended by certain passages of the book "The Gypsies of Turkey", which focused on the Roma community; and Király and Dömötör v. Hungary, § 43, which concerned anti-Roma demonstrations not involving violence but rather verbal intimidation and threats). The Court also held the principle of negative stereotyping applicable when it came to the defamation of former Mauthausen prisoners, who, as survivors of the Holocaust, could be seen as constituting a (heterogeneous) social group (Lewit v. Austria, § 46)".*

§199: "The relevant factors for deciding whether that level has been reached include, but are not necessarily limited to: (a) the characteristics of the group (for instance its size, its degree of homogeneity, its particular vulnerability or history of stigmatisation, and its position vis-à-vis society as a whole); (b) the precise content of the negative statements regarding the group (in particular, the degree to which they could convey a negative stereotype about the group as a whole, and the specific content of that stereotype); and (c) the form and context in which the statements were made, their reach (which may depend on where and how they have been made), the position and status of their author, and the extent to which they could be considered to have affected a core aspect of the group's identity and dignity. It cannot be said that one of those factors invariably takes precedence: it is the interplay of all of them that leads to the ultimate conclusion on whether the "certain level" required under Aksu v. Turkey [GC], 2012, § 58, and the "threshold of severity" required under Denisov v. Ukraine [GC] (§§ 112-14) has been reached, and on whether Article 8 is thus applicable. The overall context of each case – in particular the social and political climate prevalent at the time when the statements were made – may also be an important consideration (Budinova and Chaprazov v. Bulgaria, 2021, § 63 ; Behar and Gutman v. Bulgaria, 2012, § 67)".

Zie ook A. Timmer: *"The problem with negative stereotyping is that it interferes with the individual's capacity to determine her own identity and life-course – stereotyping is a way of putting people in a box. Now, for the first time, the Court makes explicit that this is not acceptable under the right to private life".* A. Timmer, 'Stereotypes of Roma: Aksu v. Turkey in the Grand Chamber', Strasbourg Observers Blog, 20 March 2012. <https://strasbourgobservers.com/2012/03/20/stereotypes-of-roma-aksu-v-turkey-in-the-grand-chamber/>

^v O.a.: Uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, in de zaak van *Beizaras en Levickas v. Litouwen*, nummer 41288/15, 14 januari 2020, §117:

"The Court finds it clear that comments on the first applicant's Facebook page (see paragraph 10 above) affected the applicants' psychological well-being and dignity, thus falling within the sphere of their private life. Indeed, the Government acknowledged that those comments had been deplorable for being "offensive and vulgar" (see paragraph 70 above). The fact that human dignity as a constitutional value must be protected by the State has also recently been emphasised by the Constitutional Court (see paragraph 35 above). That being so, and finding that the attacks on the applicants had attained the level of seriousness required for Article 8 to come into play, the Court holds that the facts of the case fall within the scope of Article 8 of the Convention".

^{vi} *"It is for the respondent Government to demonstrate that the interference pursued a legitimate aim".*

European Court of Human Rights: *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life*, 2022, §22.

^{vii} *'SAS v France'*, European Court of Human Rights, Grand Chamber, Application No 43835/11, 1 July 2014: *"The Court's practice is to be quite succinct when it verifies the existence of a legitimate aim within the meaning of the second paragraphs of Articles 8 to 11 of the Convention".*

Deze zaak (over een Frans verbod op het dragen van gezichtsbedekkende kleding in openbare plekken) is opvallend te noemen omdat een aantal rechters in hun bijgevoegde opinie afweken van de conclusie van het Hof dat er sprake was van een legitiem doel.

^{viii} Zie onder andere: Brief minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid over oververtegenwoordiging in criminaliteitscijfers en motie van het lid van der Staaij (SGP), 3 mei 2021, Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 35570, nr. 31.

^{ix} Brief minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de wijze waarop Nederlandse overheidsorganisaties publiceren over criminaliteitscijfers en migratieachtergronden, aan Stichting Ocan. 28 april 2021: [20210428 Reactie drie ministers op brief Ocan.SMN.IOT 20190408 1.pdf](#)

^x ECRI, Third report on the Netherlands, adopted on 29 June 2007, p.31–32.

^{xi} *“In an early and leading Article 8 case, the Court clarified that “necessary” in this context does not have the flexibility of such expressions as “useful”, “reasonable”, or “desirable” but implies the existence of a “pressing social need” for the interference in question. It is for national authorities to make the initial assessment of the pressing social need in each case; accordingly, a margin of appreciation is left to them. However, their decision remains subject to review by the Court. A restriction on a Convention right cannot be regarded as “necessary in a democratic society” – two hallmarks of which are tolerance and broadmindedness – unless, amongst other things, it is proportionate to the legitimate aim pursued”.*

European Court of Human Rights: *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life*, 2022, §§ 29.

^{xii} European Court of Human Rights: *Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life*, 2022, §§ 29-30.

Zie ook: M.M. Groothuis, Wetenschappelijk commentaar bij Artikel 10 Grondwet - Eerbiediging en bescherming persoonlijke levenssfeer.

^{xiii} Het hangt dus per situatie af welke omstandigheden moeten worden meegewogen. De omstandigheden van het geval hebben zowel invloed op de beoordeling of de inmenging een voldoende ernstig niveau bereikt om artikel 8 toe te passen alsmede voor de beoordeling hoe de afweging in de zin van lid 2 uitvalt. E. Várnagy noemt in haar artikel een aantal omstandigheden die het EHRM laat meewegen, aan de hand van de EHRM-uitspraak *‘Budinova en Chaprazov v Bulgarije’*:

*“a) the characteristics of the group, including for instance its vulnerability and history of stigmatization
b) the content of the statement, in particular the degree of the negative stereotypes it conveys
c) the form and context of the statement, including the position of their author and their capacity to affect the core aspect of the group’s identity and dignity
d) the overall prevailing social and political climate at the time of the statements”.*

E. Várnagy, *‘Guest Post: Budinova and Chaprazov v Bulgarije – A guide to public statements degrading minorities’*, 17 March 2021. <https://www.echrblog.com/2021/03/guest-post-budinova-and-chaprazov-v.html>

Zie ook: Uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, in de zaak van Budinova en Chaprazov v. Bulgarije, nummer 12567/13, 16 februari 2021, §63.

^{xiv} Uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, in de zaak van Budinova en Chaprazov v. Bulgarije, nummer 12567/13, 16 februari 2021, §63.

^{xv} Een survey onder politieagenten in Oost-Brabant biedt een aanwijzing voor dergelijke overtuigingen. De survey wees uit dat een aanzienlijk aantal van hen voorstander was van het gebruik van statistische data over ‘afkomst’ bij de overweging om een controle uit te voeren. Lamers, Matthijs, *‘Ethnic Profiling, Nationale Politie Eenheid Oost Brabant’*, 1 juli 2015:

“een duidelijke meerderheid van de respondenten acht het gebruik van statistische gegevens over etnische achtergronden geoorloofd bij de overweging om een controle uit te voeren. 79 procent van de respondenten vindt het gebruik van statistische kennis terecht. Een controle op basis van etniciteit acht 44 procent van de respondenten terecht als de etnische achtergrond is oververtegenwoordigd in de statistieken die worden bijgehouden over plegers van criminaliteit” (op basis van een survey met 308 respondenten).

Voor een analyse van de gevallen waarin het gebruik van risicoprofielen discriminatie oplevert, zie: College voor de Rechten van de Mens, *‘Discriminatie door risicoprofielen. Een mensenrechtelijk toetsingskader’*, 2021, p. 26-27.

^{xvi} In een bijlage onderaan deze brief is een opsomming opgenomen van relevante mensenrechtelijke normen en aanbevelingen.

^{xvii} In bijvoorbeeld ‘Gevestigd, maar niet thuis’ toont het SCP zich bewust van schadelijke effecten:

“Hierbij zijn we niet doof voor de kritiek op het mogelijk stigmatiserende karakter van sommige uitkomsten, maar helemaal te voorkomen is die stigmatisering niet. Op bepaalde indicatoren is namelijk sprake van achterstand en zijn er culturele verschillen, hier afgemeten aan waardenoriëntaties”.

Dagevos, J., M. de Voogd-Hamelink, R. Damen (2022). Gevestigd, maar niet thuis. Eerste bevindingen uit de Survey integratie migranten. SCP

^{xviii} Vraag van het lid Deen (PVV) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, tijdens een Commissiedebat ‘Racisme en Discriminatie’, op 16 april 2024: *“Een derde vraag aan de Minister is of we helder hebben wat de fundamentele achterliggende etnische, culturele, religieuze en ideologische achtergronden zijn, wat de achtergrond van de daders is en wie in brede zin de aanjagers van antisemitisme zijn”*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 30 950, nr. 411

Vragen van het lid Van Zanten (BBB) aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het bericht «‘Olifant in kamer’ blijft ongenoemd in debat over dalende homoacceptatie» (ingezonden 3 oktober 2024): *“In 2022 gaf een rapport in Amsterdam aan dat vooral jonge mannen met een niet-westerse achtergrond homo’s discrimineren; kan tijdens het nieuwe landelijke onderzoek van het sociaal en cultureel planbureau specifiek worden stilgestaan bij de homoacceptatie onder mensen met een niet-westerse achtergrond?”*

Bijlage 1 Overzicht van relevante mensenrechtelijke normen:

- Framework Convention for the Protection of National Minorities (FCNM), article 3 (FCNM is a multilateral treaty of the Council of Europe): *“Every person belonging to a national minority shall have the right freely to choose to be treated or not to be treated as such and no disadvantage shall result from this choice or from the exercise of the rights which are connected to that choice”.*
- Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE, Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), 29 June 1990, § 32: *“To belong to a national minority is a matter of a person’s individual choice and no disadvantage may arise from the exercise of such choice”.*
- ECRI, Third report on the Netherlands, adopted on 29 June 2007, p.31–32; *“a considerable amount of information is available in the Netherlands broken down by “allochthony” — “allochthonous” persons [. . .] However, the extent to which this information is used to inform policy aimed at improving the situation of those persons who are found to be at particular disadvantage is not clear to ECRI, especially as social policies in recent years have been targeted less and less at specific ethnic minority groups. Instead, it has been stressed that such information is rather used to target security measures at particular minority groups. [. . .] ECRI stresses the need for such data to be used to monitor patterns of discrimination or situations of disadvantage facing minority groups. It should not be used for purposes that contribute to further stigmatising the members of such groups”.*
- ECRI, Fourth report on the Netherlands, adopted on 20 June 2013, p.50–51: *“ECRI recalls that the collection of data in different areas of life broken down according to categories such as national or ethnic origin is legitimate if it is done to monitor patterns of discrimination or situations of disadvantage facing vulnerable groups, provided that it is carried out with due respect to the principles of confidentiality, informed consent and the voluntary self-identification of persons as belonging to a particular group. Any other type of ethnic registration would be dangerous, contrary to human rights and prone to misuse”.*
- European Parliament resolution of 10 November 2022 on racial justice, nondiscrimination and anti-racism in the EU (2022/2005(INI)), §23: *“Calls on all EU Member States to collect comparable and robust disaggregated equality data, in order to fully understand and to document discrimination, analyse social problems, and tackle inequality holistically, based on voluntary participation, self-identification and informed consent, while protecting anonymity and confidentiality, ensuring community participation in the definition of categories, analysis and evaluation, respecting the key principles of EU data protection legislation and fundamental rights and complying with national legislation; calls on the Commission to continue developing a common methodology on this with Member States in order to ensure the comparability, accuracy and reliability of the data collected; supports the FRA’s work on analysing this data and welcomes further developments in this field, in line with its new mandate and through structured and close cooperation with justice and home affairs agencies and affected groups”.*
- Europese Commissie, ‘Guidance note on the collection and use of equality data based on racial or ethnic origin’, 2021(Directorate-General for Justice and Consumers, Directorate D – Equal Opportunities Equality and Union citizenship Unit D1 - Non-discrimination and Roma coordination, High Level Group on Non-discrimination, Equality and Diversity, Subgroup on equality data): *“To make informed policy choices for countering discrimination and fostering equal treatment, legislators and policymakers need data on people’s social positioning and experiences of racism and discrimination based on racial or ethnic origin. However, introducing categories such as ‘racial or ethnic origin’ in official statistics bears the risk of such categorisations being socially reproduced and used to incorrectly label people.*

This can have negative consequences for members of certain social groups, stemming from the biased (potentially stereotypical) belief systems that such social categorisation can support. To address this, the use of statistical (analytical) categories for any data collection or for the purpose of data disaggregation should always be led by the overriding human-rights based principle of doing no harm, as proposed by the UN High Commissioner for Human Rights (OHCHR) in its Human Rights-based Approach to Data. Doing no harm means that no data collection activity should create or reinforce existing discrimination, bias or stereotypes and that the data collected should be used for the benefit of the groups they describe and society as a whole”.

- Guide on Article 8 of the Convention – Right to respect for private and family life. European Court of Human Rights, 2022, §198: *“The Court has found that any negative stereotyping of a group, when it reaches a certain level, is capable of impacting the group’s sense of identity and the feelings of self-worth and self-confidence of members of the group. In this sense it can be seen as affecting the private life of members of the group (Aksu v. Turkey [GC], 2012, §§ 58-61, where the applicant, who is of Roma origin, felt offended by certain passages of the book “The Gypsies of Turkey”, which focused on the Roma community.”.*

§199: “The relevant factors for deciding whether that level has been reached include, but are not necessarily limited to: (a) the characteristics of the group (for instance its size, its degree of homogeneity, its particular vulnerability or history of stigmatisation, and its position vis-à-vis society as a whole); (b) the precise content of the negative statements regarding the group (in particular, the degree to which they could convey a negative stereotype about the group as a whole, and the specific content of that stereotype); and (c) the form and context in which the statements were made, their reach (which may depend on where and how they have been made), the position and status of their author, and the extent to which they could be considered to have affected a core aspect of the group’s identity and dignity. It cannot be said that one of those factors invariably takes precedence: it is the interplay of all of them that leads to the ultimate conclusion on whether the “certain level” required under Aksu v. Turkey [GC], 2012, § 58, and the “threshold of severity” required under Denisov v. Ukraine [GC] (§§ 112-14) has been reached, and on whether Article 8 is thus applicable. The overall context of each case – in particular the social and political climate prevalent at the time when the statements were made – may also be an important consideration (Budinova and Chaprazov v. Bulgaria, 2021, § 63 ; Behar and Gutman v. Bulgaria, 2012, § 67)”.

- Zie ook A. Timmer: *“The problem with negative stereotyping is that it interferes with the individual’s capacity to determine her own identity and life-course – stereotyping is a way of putting people in a box. Now, for the first time, the Court makes explicit that this is not acceptable under the right to private life”.* A. Timmer, 'Stereotypes of Roma: Aksu v. Turkey in the Grand Chamber', Strasbourg Observers Blog, 20 March 2012. <https://strasbourgobservers.com/2012/03/20/stereotypes-of-roma-aksu-v-turkey-in-the-grand-chamber/>